

ВСТУП. КРИЗА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ. ПОНЯТТЯ І ПЕРІОДИЗАЦІЯ НОВОГО ЧАСУ (МОДЕРНОЇ ДОБИ)

Пригадайте, які періоди історії людства ви вивчали раніше. Кого з видатних діячів попередніх епох ви пам'ятаєте?

1. ЦИВІЛІЗАЦІЙНА СПАДЩИНА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ В ІСТОРІЇ СВІТУ Й УКРАЇНИ

Історію Середньовіччя (від середини V до кінця XV ст.) ви вивчали в 7 класі. Середньовіччя було добою романтизованого рицарства, хрестових походів і панування релігійного світогляду. Історики визначають цей час як період аграрного суспільства, основу якого становило сільськогосподарське виробництво.

Діємо: ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Пригадайте, коли з'явилася характеристика Середньовіччя як «темних віків». Чим була зумовлена така оцінка цієї доби? Які факти з історії Середньовіччя дають змогу спростувати цю думку?
2. Визначте, які досягнення доби Середньовіччя демонструє колаж; які ілюстрації «нагадують» нам історію українських земель доби Середньовіччя. Доповніть перелік досягнень доби Середньовіччя самостійно.

Від доби Середньовіччя до нас дійшли важливі **традиції політично-го, господарського, культурного та повсякденного життя**.

На теренах середньовічних просторів постали сильні **держави**, великі **міста**, які й сьогодні приваблюють туристів перлинами середньовічної культури. Унаслідок гострих суспільних дискусій усталилися **основи сучасної демократії**. Саме в європейських містах виникла **ідеологія гуманізму**, що утверджувала повагу до людини та її гідності.

На Сході постала нова світова релігія — **іслам**. Неповторну культуру й самобутні суспільні традиції творили народи Індії, Китаю, Кореї, Персії, Японії та інші.

Діємо: ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Поясніть, яку роль у житті суспільства відігравали запропоновані в історичній хмаринці «винаходи» доби Середньовіччя.
2. Якими із цих середньовічних «винаходів» ми користуємося і сьогодні?

На перетині історичних шляхів середньовічного світу творило свою історію населення українських теренів.

На основі взаємодії слов'ян із сусідніми народами формувалася неповторна культура Русі-України, що стала фундаментом сучасної української культури.

Унаслідок хрещення Русі-України українські землі долучилися до християнського світу. Це дало поштовх до якісно нового етапу розвитку культури. Збудовані за княжої доби величні храми, оздоблені фресками та мозаїками, і досі милують око своєю архітектурною довершеністю. До наших днів збереглися пам'ятки писемності тієї доби: літописи, збірник законів «Руська правда» та інші.

Неспокійна доба Середньовіччя залишила нам численні пам'ятки оборонної архітектури — могутні замки та фортеці, оповиті легендами.

На півдні України у володіннях Кримського ханства розвивалася кримськотатарська культура, яскравими пам'ятками якої є ханський палац у Бахчисараї та інші споруди, що продовжували традиції середньовічної архітектури.

Завдяки тісним культурним контактам з європейськими країнами на українських теренах поширилося магдебурзьке право міст і книгодрукування. Юрій Дрогобич та інші вихідці з українських земель ставали видатними діячами науки і культури європейського рівня.

За доби Пізнього Середньовіччя на історичну арену Європи вийшло українське козацтво. Ця нова суспільна верства відіграла вирішальну роль в історії України та Європи XVI–XVIII ст.

ІСТОРИЧНА ГРА «СПАДЩИНА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ»

Правила гри

- Кидком кубика визначаєте кількість ходів уперед.
- Потрапивши на поле, потрібно пояснити поняття на ньому (правильна відповідь — 1 бал; далі це поле не розігрується).
- Перемагає гравець / гравчиня з найбільшою кількістю балів.

1 Середньовіччя 	2 Етномовна спільнота 	3 Імперія ромеїв 	4 Королівство 	5 Варварські королівства 	6 Священна Римська імперія 	7 Вікінги
8 Кодекс 	9 Правова система 	10 Піднебесна імперія 	11 Великий розкол 1054 року 	12 Іслам 	13 Коран 	14 Халіфат
15 Каганат 	16 Улус Джучі 	17 Каста 	18 Індуїзм 	19 Доколумбова Америка 	20 Внутрішня колонізація 	21 Зовнішня колонізація
22 Епідемія 	23 Суспільний стан 	24 Васалітет 	25 Феодалізм 	26 Магдебурзьке право 	27 Гільдія 	28 Цех
29 Місьцеве самоврядування 	30 Селянська громада 	31 Міжусобна війна 	32 Політична роздробленість 	33 Хрестові походи 	34 Теократія 	35 Теократична держава
36 Реконкіста 	37 Міста-республіки 	38 Парламент 	39 Станово-представницька монархія 	40 Гусити 	41 Султан 	42 Східна деспотія
43 Єретик 	44 Інквізиція 	45 Анафема 	46 Ренесанс 	47 Раннє Відродження 	48 Схоластика 	49 Філософія

2. НОВИЙ ЧАС. ПЕРІОДИЗАЦІЯ МОДЕРНОЇ ДОБИ

Протягом XIV–XV ст. у середовищі середньовічного суспільства почали з'являтися ознаки нового етапу розвитку людства. А вже наприкінці XV ст. мислителі Відродження констатували початок **Нового часу**.

ВАРТО ЗАПАМ'ЯТАТИ!

Новий час (або Модерна доба) — період в історії людства (кінець XV — початок XX ст.), протягом якого відбувся перехід від аграрно-ремісничого до індустріального суспільства; період становлення сучасної європейської цивілізації.

Поштовхом до зміни епох стала «велика криза» XIV–XV ст. в Європі, пов'язана з потужними природними й суспільними проблемами.

Поміркуймо!

Розгляньте набір текстових карток, визначте серед них прояви «великої кризи», причини кризових явищ і шляхи, які суспільство обрало для їх подолання. Уявно сформуєте причинно-наслідкові ланцюжки.

Вплив «великої кризи» XIV–XV ст. на розвиток суспільства

Малий льодовиковий період (XIV–XIX ст.): зниження середньорічних температур, суворі сніжні зими, нестабільна погода влітку (посухи або затяжні дощі)

Епідемії хвороб: чума («чорна смерть»), дифтерія, тиф та ін.

Загострення конфліктів між новопосталими централізованими державами

Розкол католицької церкви (1378–1417 рр.) — вибори одночасно трьох Пап Римських

Завоювання в 1453 р. центру православ'я — Константинополя — османами

«Міждержавні» війни, збільшення кількості жертв від воєн

Падіння авторитету і впливу середньовічних християнських центрів — папського престолу в Римі та Константинопольського патріарха

Криза сільського господарства: часті неврожаї призводили до голоду

Демографічна криза: зменшення тривалості життя людей і чисельності населення Європи на третину

Посилення ролі ремесла, торгівлі, мореплавства

Формування нових суспільних ідей, ересей. Послаблення впливу релігії на світогляд людей

Медичні та санітарні нововведення: карантинні обмеження та впровадження правил гігієни, особливо в містах

Поява вогнепальної зброї, пороху, гармат, нових типів оборонних споруд — фортець. Заміна рицарської кінноти професійними найманими арміями

Криза розхитала основи середньовічного суспільства, заклала глибокі зміни в релігії, політиці, господарстві, укладі життя, змінювала світогляд. Пошук шляхів виходу з «великої кризи» став поштовхом до прогресу в суспільному розвитку, який і визначив перехід до Нового часу.